





شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

معاونت پژوهش

عنوان تحقیق:

ویژگی ها و شاخصه های مدیریت جهادی در حوزه مدیریت فرهنگی از منظر آیات و روایات

استاد راهنما:

سرکار خانم صادق

نگارنده:

اسماء بهروزی

سال تدوین:

پاییز ۹۵

چکیده

از آنجاکه یکی از اهداف مدیریت فرهنگ - اسلامی ، هدایت انسان ها به سوی سعادت است ، برای رسیدن به این هدف ، به مدیریت و مدیرانی نیاز است که هدف و ابزار رسیدن به آن را خوب شناخته و برنامه‌ریزی و هدف گذاری صحیح نمایند ؛ مدیران فرهنگی در سطوح مختلف باید مجهز به تواناییهای مدیریتی و ویژگیهای فردی فرهنگی - اسلامی باشند ؛ تا بتوانند دانش و تجربه شخصی خود برای رسیدن به اهداف متعالی را به کار گیرند . یکی از مدیریتهای اثربخش ، مدیریت جهادی است که با الهام از قرآن و سیره معصومین (علیه السلام) و فرهنگ عاشورایی ، توانسته است نقش اساسی خود را در پیشرفت فرهنگی جامعه در مقابل سایر تئوریهای مدیریتی به بهترین شکل انجام دهد. انقلاب اسلامی ایران به عنوان بارزترین نمونه مدیریت جهادی در حوزه فرهنگی است که به دست معمار بزرگ انقلاب به عمل نشست. بنابراین لازم و ضروری است که به فرآیند مدیریت جهادی در حوزه فرهنگی پرداخته شود و سپس به مؤلفهها و شاخصهای مدیریت جهادی براساس آیات و روایات اسلامی به منظور تعمیق فرهنگ اسلامی در بطن جامعه و توسعه و بالندگی فرهنگی کشورمان می گردد. مورد ارزیابی واقع گردد . و آنچه که در مدیریت جهادی که برگرفته از مدیریت اسلامی است قابل ذکر است که علم و قوانین علمی در یک فضای ارزشی بکار گرفته می شوند و جامعه ، سازمان و افرادی که در آن هستند اعتقادات ، رسوم و ارزشهای فرهنگی خاصی دارند و مدیریت نیز ناگزیر از عمل در بستر نظام ارزشی اسلامی جامعه و سازمان می باشد ولی اهداف مدیریت در جوامع غیر اسلامی به ویژه غربی حداکثر کردن سود است و آنچه که اصالت دارد سود بیشتر است و این بدین خاطر است که جوامع غربی سعادت را در مادیات و در دنیا جستجو می کنند و به پایان کار (آخرت) اعتقادی ندارند حال آنکه در مدیریت اسلامی و جهادی آخرت ادامه حیات دنیوی محسوب می شود و هر نوع فعالیت دنیوی برای تلاش و اصلاح امور دنیوی و خدمت به بندگان خدا یک تعهد محسوب می شود.

کلیدواژه ها: مدیریت، فرهنگ، جهاد، مدیریت جهادی، ، حوزه، آیات و روایات

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: مباحث مقدماتی	۳
گفتار اول: کلیات	۴
۱-۱-۱ بیان مساله	۵
۱-۱-۲ اهمیت و ضرورت	۶
۱-۱-۳ پیشینه موضوع	۶
۱-۱-۴ سوالات تحقیق	۷
۱-۱-۴-۱ سوال اصلی	۷
۱-۱-۴-۲ سوالات فرعی	۷
۱-۱-۵ پیش فرض	۸
۱-۱-۶ فرضیه های تحقیق	۸
۱-۱-۷ روش تحقیق	۹
۱-۱-۸ مفاهیم و متغیرها	۹
۱-۱-۹ موانع و مشکلات	۱۰
گفتار دوم: مفهوم شناسی	۱۱
مقدمه	۱۲

تدبیر راهکارهای اجرایی موارد پیشنهادی همایش ایجاد گردد . همچنین سالهاست که عمدتاً بنابه دلایل و عوامل گوناگون، برون رفت سرمایه انسانی جهادی (که اکنون بازنشستگی و بازخریدی نیز به آن اضافه گردیده است) از سازمان جهادی ادامه دارد. ضروری است نه تنها اقدامات لازم برای جلوگیری از خروج سرمایه انسانی بهمورد اجرا گذارده شود و حداقل از تشدید روند آنجلوگیری شود، بلکه شرایط لازم برای بهره برداری از تجارب و توانمندی های ایشان نیز فراهم گردد. ضمن آنکه به توسعه سرمایه های انسانی جوان نیز در کنار افراد با تجربه اهتمام جدی شود.

۴- صاحبان فکر و اندیشه و محققین و کارشناسان زبده و مدیران مجرب برجسته ترین جایگاه را برای ایجاد تحول و تکامل حرکت جهادی در نظام فرهنگی دارند. بنابه دلایل متعدد و از جمله حاکمیت قوانین سنتی و اداری بر ساختار تحقیقاتی و مدیریتی زمینه شکوفایی استعدادها و بروز توانمندی ها در حداقل محدود گردیده، پیشنهاد می گردد تنگناهای مربوط به بخش تحقیقات و مدیریت مورد مطالعه و بررسی فوری قرار گرفته و راهکارهای مناسب برای حل موانع و مشکلات مذکور تدبیر گردند. تحقیق و مدیریت موتورهای محرکه حرکت تکاملی و جهادی می باشند که سالهاست از پویایی لازم برخوردار نیستند.

۵- توجه به نیازهای اساسی و مشروع جهادگران در ساختار قانونی و رسمی نظام مدیریت جهادی نکته بسیار مهم و لازمی است که در مقاطع مختلف مورد بی توجهی مسئولین ارشد فرهنگی جامعه قرار گرفته است. تلاش در جهت رفع این نقیصه تأثیر شایانی در گسترش روحیه شادابی، خودباوری، اعتماد به نفس جهادگران و ارضاء نیاز به منزلت مطلوب ایشان خواهدداشت.

فهرست منابع و مآخذ

- ۱- قرآن کریم
- ۲- سید رضی، نهج البلاغه، ترجمه حسین انصاریان، تهران، انتشارات پیام آزادی، چاپ هفتم، سال ۱۳۷۹. و ترجمه محمد دشتی، قم، انتشارات نشر، چاپ اول، ۱۳۸۹
- ۳- ابراهیمی، رحمت الله و افشاریان، رحیم، مقایسه توصیفی نظامهای مدیریت سازمانی با نظام مدیریت اسلامی با تاکید بر مدیریت جهادی، مجموعه سخنرانیها و مقالات برگزیده همایش فرهنگ و مدیریت جهادی، جلد اول، ۱۳۸۸.
- ۴- ابن شعبه، حسن بن علی، تحف العقول، ترجمه حسنزاده، قم، نشر آل علی علیه السلام، ۱۳۸۲.
- ۵- اختری، عباسعلی، مدیریت علمی - مکتبی از دیدگاه اسلام، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳.
- ۶- اسحاقی، حسین، مؤلفه های مدیریت جهادی: صمیمانه با مدیران، قم: مرکز نشر هاجر، بهار ۱۳۹۳
- ۷- اقتداری، محمد علی، سازمان و مدیریت سیستم و رفتار سازمانی، تهران، مولوی، چ ششم، ۱۳۷۲.
- ۸- آمدی، عبد الواحد بن محمد، غررالحکم، قم، دار الکتاب الاسلامی، بی تا.
- ۹- امام سجاد (علیه السلام)، صحیفه سجادیه، ترجمه محمد تقی خلجی، ناشر میثم تمار، چاپ چهاردهم، دعای ۷
- ۱۰- انصاری، محمد علی، جلوه هایی از مدیریت در قرآن (ملک سلیمان)، ناشر نیلن هدایت نور، مشهد، چاپ دوم، ۱۳۸۶.
- ۱۱- البحرانی، هاشم، البرهان فی تفسیر القرآن، قم، مؤسسه البعثه، چاپ اول، ج ۵، ۱۴۱۷ ه.ق.
- ۱۲- بندر ریگی، محمد، فرهنگ عربی به فارسی، ترجمه منجد الطلاب، تهران، انتشارات اسلامی، چاپ پنجم، ۱۳۶۶

- ۱۳- پال هرسی و کنت بلانچ ارد، مدیریت رفتار سازمانی، ترجمه علی علاقه بند، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۵.
- ۱۴- جعفری، محمدتقی، حکمت اصول سیاسی اسلام (ترجمه و تفسیر فرمایش امام علی (علیه السلام) به مالک اشتر)، موسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری، ۱۳۸۶، چاپ پنجم
- ۱۵- حکیمی، اخوان، الحیاء، ترجمه احمد آرام، تهران، نشر فرهنگ اسلامی، ج ۳ و ۴، سال ۱۳۸۰ شمسی
- ۱۶- حمیری، عبد الله بن جعفر، قرب الاسناد، قم، موسسه آل البيت عليهم السلام لاحیاء التراث، ۱۳۷۱.
- ۱۷- خارکوهی، غلامرضا، کتاب امام خمینی (ره) و جهاد سازندگی، چاپ موسسه تنظیم و نشر آثار امام، تهران، ۱۳۷۰
- ۱۸- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۷
- ۱۹- زارع، ساسان، مدیریت جهادی، مدیریتی برخاسته از فرهنگ جهادی، ماهنامه اندیشه و راهبرد، شماره ۱۵، فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۴.
- ۲۰- زارعی متین، حسن؛ تعیین الگوی فرهنگ سازمانی بر اساس ارزشهای اسلامی در محیط کار و نقش آن بر رضایت شغلی، پایان نامه دکتری: دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۴.
- ۲۱- شعیری، محمد بن محمد، جامع الاخبار، نجف اشرف، المطبعة الحیدریه، بی تا.
- ۲۲- صادقی، فتح الله و قاسمی، لطف الله، تلفیق فرهنگ جهادی با فرهنگ سازمانی برای پی اندازی
- ۲۳- طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، ج ۱۸، تهران، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی، ۱۳۸۴.
- ۲۴- طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، قم، شریف رضی، ۱۳۷۰.
- ۲۵- طوسی، ابو جعفر محمد بن الحسن، تهذیب الاحکام، چاپ سوم، تهران، دارالکتب الاسلامیه تهران، ج ۶، ۱۳۹۰ ه.ق.
- ۲۶- عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۳.
- ۲۷- فلسفی، محمد تقی، الحدیث، روایات تربیتی، تهران، نشر فرهنگ اسلامی، ج ۱، سال ۱۳۶۸ شمسی

۲۸- فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، **محجة البيضاء**، قم، موسسه النشر الاسلامی التابعه لجماعه المدرسین بقم، ج ۱۳۷۶، ۶.

۲۹- قرشی بنابی، علی اکبر، **قاموس قرآن**، تهران، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱.

۳۰- قیم، عبدالنبی، **فرهنگ معاصر میانه، عربی - فارسی**، تهران: انتشارات فرهنگ معاصر، ۱۳۸۶.

۳۱- کاشانی، فتح الله، **تفسیر منهج الصادقین فی الزام المخالفین**، تهران، انتشارات اسلامی، چ دوم، ج ۱۰، سال ۱۳۴۴ ش.

۳۲- کلینی، محمد بن یعقوب، **الکافی**، تهران، دار الکتب الاسلامیه، ج ۲.

۳۳- گاندی، ماهاتما در جستجوی حقیقت، ترجمه و تدوین خجسته گیا، نشر مرکز، تهران، ۱۳۷۳.

۳۴- لثی واسطی، علی بن محمد، **عیون الحکم والمواعظ**، محقق حسین حسینی بیرجندی، قم، موسسه علمی فرهنگی دار الحدیث، سازمان چاپ و نشر، ۱۳۷۶.

۳۵- مجلسی، محمد باقر، **بحار الانوار**، مؤسسه الوفاء، بیروت، ج ۷۲، ۷۴، ۷۵، ۱۰۰، ۱۴۰۴ ه.ق.

۳۶- محمد بن بابویه، شیخ صدوق، **خصال**، ترجمه سید احمد فهری زنجانی، شیراز، انتشارات علمی اسلامیه، بی تا.

۳۷- محمدی ری شهری، محمد، **میزان الحکمه**، قم، موسسه علمی فرهنگی دار الحدیث، سازمان چاپ و نشر، ج ۴، ۱، ۱۳۸۹.

۳۸- محمدی، مظاهر، **تبیین فرهنگ و مدیریت جهادی و شاخصهای آن**، مجموعه سخنرانیها و مقالات برگزیده همایش فرهنگ و مدیریت جهادی، جلد دوم، ۱۳۸۸.

۳۹- مرتضوی، مهدی و زارع پور نصیرآبادی، فضل الله، **فرهنگ سازمانی جهادی؛ عامل کلیدی مدیریت جهادی**، مجله مهندسی فرهنگی، شماره ۷۱ و ۷۲، آذر و دی ۱۳۹۱.

۴۰- مصباح یزدی، محمد تقی، **نظریه حقوقی اسلام**، قم، انتشارات مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، چ اول، ۱۳۸۰.

۴۱- مطهری، مرتضی، **امامت و رهبری**، قم، صدرا، ۱۳۶۸.

۴۲- -----، **انسان و ایمان**، قم، صدرا، ۱۳۶۸، ص ۵۷.

- ۴۳- مکارم شیرازی، ناصر، *تفسیر نمونه*، تهران، دارالمکتب الاسلامیه، ج ۱۸، ۱۷، ۱۴، ۱۳۸۷.
- ۴۴- معین، محمد، *فرهنگ فارسی معین*، انتشارات نامن، تهران، ۱۳۸۶.
- ۴۵- واعظی، سیدکمال، *نقش فرهنگ سازمانی در ارتقای بهره‌وری*، مدیریت دولتی، شماره‌های ۳۳ و ۳۴، ۱۳۷۵.
- ۴۶- معلوف، لویس، ترجمه محمد بندر ریگی، *المنجد عربی فارسی*، ج اول، انتشارات ایران، تهران، ۱۳۸۶.
- ۴۷- ورام، مسعود بن عیسی، *تنبيه الخواطر و نزهه النواظر*، قم، مکتبه الفقیه، بی تا، ج ۲.
- ۴۸- یاراحمدی خراسانی، مهدی، *مفهوم شناسی مدیریت جهادی در عرصه فرهنگ و اقتصاد*، ماهنامه زائر، شماره ۲۲۶، خرداد ۱۳۹۳.
- ۴۹- ابراهیمی فر، عبدالجواد، مبانی اعتقادی فرهنگ و مدیریت جهادی، ارائه شده در اولین همایش فرهنگ و مدیریت جهادی، برگرفته از سایت: <http://www.rasekhoon.net>
- ۵۰- اخضریان کاشانی، محمد رضا، *بایسته های مدیریت جهادی*، برگرفته از سایت: <http://www.beytolahzan.ir>
- ۵۱- بیانات رهبر معظم انقلاب در شروع درس خارج فقه ۷۳.۶.۲۰، پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری <http://www.leader.ir>
- ۵۲- بیانات رهبر معظم انقلاب، ۸۳/۴/۱۷، پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری <http://www.leader.ir>